

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Miljöprövningsdelegationen

BESLUT
2017-05-24

Diarienummer
551-23699-2016
Dossienummer
1473-1156

Sida
1(26)

Håkan och Kerstin Samuelsson
Jula Löjtnantsgården 1
542 93 Mariestad
hak.sam@hotmail.com

Tillstånd till djurhållning på fastigheten Hageby 1:5 i Töreboda kommun

Kod i miljöprövningsförordningen (2013:251) i dess lydelse före den 1 januari 2017: 1.10 (B)

Kod i industriutsläppsdirektivet (2010/75/EU): 6.6 a

Beslut

Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Västra Götalands län lämnar med stöd av 9 kap. miljöbalken Håkan och Kerstin Samuelsson tillstånd till djurhållning med slaktkycklingproduktion på fastigheten Hageby 1:5 i Töreboda kommun.

Tillståndet omfattar en djurhållning om högst 152 000 platser för slaktkycklingar, vilket motsvarar högst 760 djurenheter.

Djurstall med anslutande anläggningar för lagring av stallgödsel, tvätt- och spolvatten samt en biobränsleanläggning, ska lokaliseras enligt huvudalternativet, alternativ 1, i ansökan (se bilaga 1 och 2).

Miljöprövningsdelegationen godkänner miljökonsekvensbeskrivningen.

Miljöprövningsdelegationen beslutar att en statusrapport enligt 1 kap. 23 § industriutsläppsförordningen (2013:250) inte krävs för den verksamhet som omfattas av tillståndet.

Villkor

Allmänt

1. Om inte annat följer av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsak i enlighet med vad sökanden har angett i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i ärendet.
2. Hantering av foder och gödsel ska ske på ett sådant sätt att läckage och spill till omgivningen förebyggs och begränsas. Eventuellt läckage och spill ska omedelbart tas omhand.
3. Uppkommer olägenheter av betydelse från flugor, lukt eller annan påverkan från verksamheten ska åtgärder omedelbart vidtas så att olägenheterna upphör.

Stall

4. Utsläpp av ammoniak via ventilationsluften från slaktkycklingsanläggningen, får inte överstiga 40 gram per djurplats och kalenderår.

Mätningar av hur mycket ammoniak som avgår från anläggningen ska ske regelbundet och minst tre gånger om året. Det totala årsutsläppet av ammoniak ska beräknas utifrån uppmätta koncentrationer och fastställd luftomsättning i stallet om inte annan beräkningsmetod medges av tillsynsmyndigheten. En sammanställning av det totala årliga ammoniakutsläppet från anläggningen ska redovisas till tillsynsmyndigheten i den årliga miljörapporten.

5. Ventilationen från stallet ska utformas så att risken för lukt- och bullerstörningar vid närliggande bostadsfastigheter minimeras.

Lagring av stallgödsel och tvättvatten

6. Samtliga gödselvårdsanläggningar inklusive behållare för tvättvatten och förorenat dagvatten ska vara utformade så att det inte finns risk för förorening av yt- och grundvatten.
7. Tvättvatten som uppkommer vid rengöring av stallar samt förorenat dagvatten från utlastningsytor och andra hårdgjorda ytor i anslutning till anläggningen ska samlas upp i behållare och det ska finnas möjlighet att lagra vattnet i minst tio månader.
8. Lagringsutrymme för fastgödsel från slaktkyckling ska vara försett med tak och väggar, så att gödseln skyddas mot nederbörd.
9. Lagring av stallgödsel i fält, så kallad stuka, får inte ske.

Spridning/leverans av stallgödsel

10. Skriftliga avtal för mottagning av stallgödsel ska upprättas som motsvarar verksamhetens behov av spridningsareal. Om spridningsarealer faller bort ska produktionen anpassas till den areal som kvarstår, alternativt nya arealer säkerställas via skriftliga avtal eller överskott av stallgödsel säljas eller avyttras på annat sätt.
11. Tillståndsinnehavaren ska informera de parter där avtal om mottagning av stallgödsel har ingåtts om
 - de villkor som gäller för lagring av stallgödsel enligt detta tillstånd
 - aktuella analysresultat för stallgödseln

Kemikalier och avfall

12. Kemiska produkter och farligt avfall ska hanteras så att spill och läckage förhindras. Förvaring av kemiska produkter och farligt avfall ska ske på ogenomsläpplig yta som är försedd med invallning eller annan konstruktion till skydd mot utsläpp samt i övrigt utformad så att nederbörd inte samlas. Vid lagring i tankar eller behållare ska uppsamlingsvolymen inom respektive invallning minst motsvara den största behållarens volym plus

10 % av övriga behållares volym. Tankar och cisterner ska vara försedda med skydd mot överfyllnad. Absorptionsmedel ska finnas lättillgängligt vid förvaringsplatsen.

13. Döda djur ska förvaras på ett betryggande sätt från smittspridnings- och luktsynpunkt innan förbränning.
14. Beslut om godkännande från Jordbruksverket av verksamhetens anläggning för förbränning av djurkroppar ska redovisas till tillsynsmyndigheten.

Kontroll av verksamheten

15. Ett aktuellt kontrollprogram ska finnas för verksamheten och följas. Programmet ska, förutom att ge svar på hur kontroll ska ske av tillståndets villkor, även omfatta bland annat påverkan på vattenrecipienten samt ange hur verksamheten kontrolleras med avseende på mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod. Förslag till kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter det att detta tillstånd har tagits i anspråk.
16. Vart tredje år, med start verksamhetsåret 2018, ska en stallbalans med avseende på fosfor och kväve upprättas för verksamheten. Stallbalansen ska skickas till tillsynsmyndigheten i samband med den årliga miljörapporten.
17. Stallgödselets torrsubstanshalt (ts-halt) och innehåll av växtnäring (totalkväve, ammoniumkväve och fosfor) ska bestämmas genom analys minst en gång per år. Resultaten ska lämnas till tillsynsmyndigheten i samband med den årliga miljörapporten.
18. Rapportering ska ske till tillsynsmyndigheten om vilka som har tagit emot stallgödsel. Vidare ska det framgå vilken mängd och datum för leveranser av gödsel som varit aktuella vid varje enskilt tillfälle. Rapporten ska lämnas in tillsammans med den årliga miljörapporten

Övrigt

19. Om djurhållningen ska upphöra på fastigheten ska detta anmälas i god tid innan till tillsynsmyndigheten. Om det finns behov får tillsynsmyndigheten efter anmälan föreskriva att en avvecklingsplan ges in.
20. Förändringar i stallgödselhanteringen ska anmälas i god tid innan till tillsynsmyndigheten.

När tillståndet får tas i anspråk

Detta tillstånd får tas i anspråk först när beslutet har vunnit laga kraft.

Igångsättningstid

Den med tillståndet avsedda verksamheten ska ha satts igång senast tre år efter det att detta beslut har vunnit laga kraft. Annars förfaller tillståndet.

Tillsynsmyndigheten ska meddelas när verksamheten sätts igång.

Kungörelsedelgivning

Miljöprövningsdelegationen förordnar med stöd av 47 och 49 §§ delgivningslagen (2010:1932) att delgivning av detta beslut ska ske genom kungörelse. Kungörelsen införs inom tio dagar i Post- och Inrikes Tidningar samt i ortstidningarna Mariestads-Tidningen och Skaraborgsbygden.

Beslutet hålls tillgängligt hos Länsstyrelsen och hos kommunkansliet i Töreboda kommun. Länsstyrelsens e-postadress är vastragotaland@lansstyrelsen.se.

Redogörelse för ärendet

Bakgrund

Håkan och Kerstin Samuelsson (i fortsättningen kallade sökandena) ansöker om tillstånd till djurhållning med slaktkycklingproduktion. Verksamheten vid det egna företaget behöver kompletteras med ytterligare en produktionsgren för att ge ökad sysselsättning och ökad riskspridning. Därför är det viktigt att en nybyggnad av slaktkycklingproduktion kan ske när mottagande företag, Kronfågel AB, planerar att öka sin mottagning av slaktkycklingar.

Samråd

Samråd om verksamhetens inverkan på omgivningen har skett enligt 6 kap. miljöbalken. Verksamheten ska antas medföra betydande miljöpåverkan enligt 3 § förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar.

Ärendets handläggning

Ansökan med miljökonsekvensbeskrivning kom in till Miljöprövningsdelegationen den 26 juni 2016. Efter kompletteringar har ansökan kungjorts i ortstidningarna Mariestads-Tidningen och Skaraborgsbygden samt remitterats till Länsstyrelsen, Miljö- och byggnadsnämnden för Töreboda kommun och Trafikverket.

Yttranden har kommit in från Länsstyrelsen och Miljö- och byggnadsnämnden. I övrigt har synpunkter även framförts från enskilda. Sökandena har fått tillfälle att bemöta samtliga yttranden. Miljö- och byggnadsnämnden samt enskilda som yttrat sig har getts möjlighet att lämna synpunkter på övrigas inlämnade yttranden.

Klassificering av verksamheten

Verksamheten klassificeras enligt 2 kap. 1 § miljöprövningsförordningen (2013:251) i dess lydelse före den 1 januari 2017 med verksamhetskod 1.10 (B), det vill säga anläggning för djurhållning med mer än 40 000 platser för fjäderfän.

Verksamheten omfattas även av industriutsläppsförordningen (2013:250) och kategoriseras enligt punkt 6.6 a i industriutsläppsdirektivet (2010/75/EU), det vill säga intensiv uppfödning av fjäderfä med mer än 40 000 platser för fjäderfä.

Ansökan med yrkanden och förslag på villkor

Sökandena ansöker om tillstånd till djurhållning med slaktkycklingproduktion. De yrkar på tillstånd för djurhållning omfattande 152 000 slaktkycklingar per omgång, och även på att få sälja den producerade stallgödseln till gödselmottagare.

Förslag på villkor

- Ventilationen från djurstallarna utformas så att risken för lukt- och bullerstörningar vid närliggande bostadsfastigheter minimeras
- Bullret från djurstallarna och biobränsleanläggningen kommer att uppgå till högst 40 dB(A) vid närmast liggande bostadshus vid annan fastighet
- Den mycket torra stallgödseln mellanlagras i en lagerhall med tillräcklig lagringskapacitet för den gödsel som ska säljas.

Sökandenas beskrivning av verksamheten

Befintlig verksamhet

Det finns för närvarande ingen djurproduktion på aktuell fastighetsdel.

Planerad verksamhet

Den planerade djurproduktionen på fastigheten Hageby 1:5 kommer att omfatta slaktfågelproduktion i ett nytt stall med plats för totalt 152 000 kycklingar per uppfödning somgång. Antalet platser kan komma att variera upp till denna gräns beroende på vilken uppfödningmodell och därmed vilken slaktvikt kycklingarna föds upp till.

Produktionsytan kommer att uppgå till 6 000 m² med utrymmet samlat i ett nytt stall som blir cirka 140 m långt och 7 m högt. En kombinerad lagerhall för mellanlagring av kycklinggödsel och biobränsle (750 m² lagringsyta och minst 1 800 m³ möjlig lagringsvolym) byggs i anslutning till stallet. Den blir cirka 60 m lång med 10 m nockhöjd. En 300 m³ stor uppsamlingsbrunn för rengöringsvatten kommer att anläggas i nära anslutning till stallet. Därutöver ska en biobränsleanläggning (499 kW) uppföras på verksamhetsområdet.

Lokalisering

Det aktuella området på fastigheten Hageby 1:5 omfattas inte av några gällande detaljplaner. Närmaste detaljplanlagt område är Ullervad, beläget cirka 7 km nordväst om fastigheten. Avståndet till centrala Mariestad är cirka 12 km i nordvästlig riktning.

Aktuell fastighetsdel berörs inte av några bestämmelser i gällande översiktsplan eller av några bestämmelser om biotopskydd. Det finns inga kända fornlämningar eller stenmurar inom berörd fastighet. Närmaste Natura 2000-område är sjön Östen, rakt söderut där norra spetsen av området ligger på cirka 3 km avstånd.

Inom en radie av 500 m från verksamhetsområdet enligt huvudalternativet finns inga närboende. Inom en radie av 1 000 m finns fem närboende, företrädesvis lokaliserade nordöst om verksamhetsområdet.

Miljökonsekvensbeskrivning

Lokalisering

Huvudalternativet innebär en placering cirka 100 m norr om väg 201 i skogsområdet cirka 1 km nordost om produktionsanläggningen för Vadsbo Mjolk AB. Stallet orienteras i ungefär samma längdriktning som väg 201.

Fördelar med huvudalternativet (alternativ 1) är

- mycket kort egen befintlig uppfartsväg från väg 201
- inga grannbostäder inom 500 m radie och endast några inom 1 000 m radie
- fördelaktigare placering från smittskyddssynpunkt jämfört med andrahandsalternativet
- bra markförhållanden med litet behov av utjämnande materialutfyllnad
- expansionsmöjligheter norr om det planerade stallet

Nackdelar med huvudalternativet är

- inga samverkansfördelar med redan befintliga slaktkycklingsanläggningar
- längre avstånd till gårdscentrum vid Löjtnantsgården (dock snabbare väg än i alternativ 2)

Den alternativa placeringen (alternativ 2) innebär en lokalisering cirka 7 km norr om huvudalternativet, väster om sjön Ymsen.

Fördelar med den alternativa placeringen är

- bra markförhållanden
- möjlig samverkan med befintliga anläggningar, vilket skulle underlätta anslutning av värme från biobränsleanläggning, el och dricksvatten samt förenkla tillsynen
- kortare avstånd till gårdscentrum vid Löjtnantsgården (dock sämre väg än i huvudalternativet)

Nackdelar med den alternativa placeringen är

- ofördelaktig placering från smittskyddssynpunkt (viktigt enligt mottagande slakteri)
- flera grannbostäder i närområdet
- större behov av mark för nya vägdragningar

Utsläpp till luft

Varje avdelning i kycklingstallet kommer att ha separata och automatstyrda fläktsystem med kraftiga och steglöst variabla fläktar med tillräcklig kapacitet. Stallet har en klimatanläggning som styr luftfuktighet och temperatur. Ventilationsutsläppen från stallarna sker genom frånluftsdon i takventilationstrummor, som mynnar cirka 1 m över taket. Luft-/gasutsläppen från det separata mellanlagret för gödsel kommer att begränsas tack vare taktäckning på gödsellagret (kombinerad lagerhall för stallgödsel och biobränsle).

Erfarenheter från nuvarande anläggningar visar att lukten inte medför något större obehag. Det finns inga närboende inom 600 m från huvudalternativet och risken för luktolägenheter är därför liten. Stallgödseln från slaktkycklingstallarna kommer att vara torr (torrsubstanshalt cirka 70 %) och mycket stabil och därmed lätt att hantera och transportera direkt vid utlastningen till lagerbyggnaden eller genom direktleverans. Den torra slaktfågelgödseln kommer att lukta mindre än annan gödsel.

Kväveförluster orsakade av ammoniakavgång från stallarna beräknas komma att uppgå till 2 750 kg per år. Stallarna beräknas stå för cirka 45 % av den totala ammoniakavgången medan den tillkommande avgången från gödsellager beräknas stå för drygt 20 %, vilket motsvarar cirka 1 300 kg per år.

Den automatiska och styrda utfordringen och ventilationen ger ett bra foderutnyttjande och ett bra stallklimat med torra ströbäddar. Detta bidrar till att minska ammoniakförlusterna i djurstallet. En egen recipientkontroll beträffande ammoniakhalter i slaktkycklingstallarna kommer att införas genom regelbundna luftmätningar med egen eller inhyrd utrustning. All stallgödsel kommer att mellanlagras under tak i en ny lagerhall, vilket förbättrar gödselkvaliteten och minskar ammoniakavgången.

Utsläpp till vatten

Slaktkycklingproduktionen kommer att ske i ett helt slutet system och det enda vatten som lämnar anläggningen utgörs av dagvatten från tak och vissa hårdgjorda ytor. Aktuellt huvudavloppssystem mynnar ut i Ölebäcken som avvattnar sjön Ymsen. Ölebäcken mynnar ut i Tidån.

Omedelbart efter tömning av respektive avdelning i slaktkycklingsstallet sker utgödsling, rengöring och desinfektion. Rengöringen inleds med en torrsopning med grovt redskap. Därefter sker högtrycksspolning och tvättning, torkning och desinfektion med godkänt och rekommenderat medel. Avloppsvattnet från högtrycksspolning och tvättning (cirka 400 m³ per år) samlas upp i golvbrunnar till ett separat avlopp från respektive avdelning och lagras sedan i en ny (300 m³) spol-/spillvattenbrunn. Inget spillvatten uppstår på grund av takförsatt lager för kycklinggödsel och djupströgödsel med mycket hög torrsubstanshalt. De små mängder rengöringsvatten som uppstår på utlastningsplattorna i samband med utgödslingen kommer att ledas till den nya spol-/spillvattenbrunnen via ett avlopp som stängs under övriga tider.

Det sanitära avloppsvattnet från personalutrymmen i slaktkycklingsstallet samlas upp i slutna septiktank för senare tömning genom kommunens försorg.

Djurstallarnas stora takytor (cirka 7 000 m²) ger stora dagvattenmängder, som totalt per år vid 600 mm nederbörd beräknas till cirka 4 000 m³. Dagvattnet kommer att

ledas via uppsamlingsbrunnar och stamledning till befintligt täckt huvudavlopp som mynnar i Ölebäcken.

Lagring av stallgödsel

Enligt normtal (Jordbruksverket) uppgår produktionen av djupströgödsel från slaktkyckling till 0,014 m³ per kyckling och år vid medelslaktvikten 1,7 kg. Vid medelslaktvikten 1,5 kg bör gödselproduktionen uppgå till 0,012 m³ per kyckling och år. Den årliga gödselproduktionen kan därför beräknas till 1 825 m³ totalt. Lagringsbehovet (10 månaders lagring minskat med lagring i stall) beräknas uppgå till cirka 1 300 m³. Behovet av lagringsutrymmen kommer att täckas genom en ny kombinerad lagerhall för gödsel och biobränsle med en lagringsvolym om minst 1 800 m³.

I slaktkycklingsstallet lagras stallgödseln som en ströbädd under hela uppfödningstiden. I ströbädden ingår strömedel (kutterspån) som tillförs under den inledande perioden. Fågelgödseln får en torr och stabil konsistens som gör den lätt att hantera.

Utlastningen av gödseln från slaktkycklingsstallet sker sektionvis efter varje uppfödningssomgång, cirka åtta gånger per år. Den totala årliga mängden fågelgödsel beräknas till cirka 900 ton, vilket motsvarar cirka 1 900 m³. Vid utgödslingen transporteras gödseln direkt med växelflak till det nya stallgödsellagret alternativt levereras direkt till aktuella gödselmottagare.

Spridning av stallgödsel

Behovet av spridningsarealer för stallgödsel styrs av fosforinnehållet i stallgödseln. Enligt Jordbruksverkets schablonvärden för konventionellt foder uppgår tabellvärdet vid åtta omgångar per år till 0,065 kg fosfor per kycklingplats och år. Detta motsvarar vid 152 000 platser totalt cirka 10 ton fosfor, vilket skulle kräva cirka 550 hektar (ha) spridningsarealer vid en medelgiva på 22 kg fosfor per ha och år. Enligt en aktuell stallgödselbalansberäkning från ett annat slaktkycklingsföretag med i stort sett samma fodersammansättning skulle arealbehovet uppgå till knappt 300 ha. Det lägre behovet av spridningsarealer förklaras dels av användningen av fytasberikat foder och dels den lägre tillämpade slaktvikten som ger ett ökat antal djurplatser inom ramen för samma totala foderkonsumtion.

All stallgödsel kommer att spridas hos mottagare med stallgödselavtal och hos övriga köpare av stallgödsel. Alla mottagare av stallgödsel kommer att informeras om gällande hanterings- och spridningsregler.

Buller

De viktigaste bullerkällorna i produktionen och vid in- och uttransporter är

- ventilationsfläktar (tak- och ”sommарfläktar”)
- leveranser av spannmål och foderkoncentrat
- utlastning av slaktfärdiga djur
- biobränsle- och spannmålsanläggningen
- externa in- och uttransporter av foder, liv- och slaktdjur

Bullret från takfläktarna är försumbart enligt erfarenheter från liknande anläggningar. Enligt uppgift från fläktleverantör understiger bullernivåerna för sommarfläktarna 35 dB(A) på 130 m avstånd. Sommarfläktarna torde normalt komma att användas under varma somardagar och högst 40 dagar per år. Transportörer av bland annat foder kan redovisa bullernivåer för aktuella transportfordon. Produktionsplatsen omges av bullerdämpande skog och närmaste grannbostadshus ligger mer än 600 m bort. Risken för bullerstörningar är därmed obetydliga.

För de olika bullerkällorna gäller följande bullerbegränsande åtgärder.

- *Fläktljud.* Fläktarna är inköpta av kända leverantörer med fastställda krav på högsta bullernivåer. Fläktbullret begränsas så att det ligger inom ramen för gällande ekvivalenta riktvärden, nämligen
50 dB(A) vardagar dagtid kl. 07–18
45 dB(A) kvällstid kl. 18–22 samt sön- och helgdagar kl. 07–18
40 dB(A) nattetid kl. 22–07
- *Foderleveranser.* Avlastning av foder kommer att ske på ljudskyddad plats och på långt avstånd från närmast belägna grannbostäder, som därför inte kommer att störas av det ljud som uppstår.
- *Slaktdjur.* Vid utlastningen av slaktmogna kycklingar uppkommer ett begränsat buller från lastmaskin eller truck.
- *Externa in- och uttransporter.* Krav kommer att ställas på aktuella transportörer beträffande leveranstider under dygnet (i första hand dagtid under vardagar) och lågbullrande bilar som klarar aktuella bullernormer i likhet med vad som gäller redan i dag.
- *Internt transporter.* Traktorer och övriga gårdsmaskiner är utrustade med ljuddämpare enligt lag vid nyleverans.
- *Biobränsleanläggning.* Biobränsleanläggningen kommer att vara utrustad med ljuddämpande utrustning som är tillräcklig för att klara aktuella bullernivåer.

Transporter

Det externa transportarbetet (djurtransporter, inköp spannmål, foderkoncentrat, bränslen och strömedel samt avyttring av slaktfågelgödsel) beräknas komma att uppgå till 7 750 ton per år, vilket motsvarar cirka 300 transporter per år. Krav kommer att ställas på leverantörer av foder och andra insatsråvaror om lämpliga lämnings-/hämtningstider och lågbullrande lastbilar. Med lämpliga lämnings-/hämtningstider avses rekommendationer för de transporter som tidsmässigt kan påverkas. Vissa transporter, till exempel hämtning av slaktdjur, kan dock inte påverkas på grund av den strikta slaktplaneringen hos mottagande slakteri.

Antalet transporter kommer att minimeras genom planering som ger välfyllda transportbilar med släp. Foderspannmål köps in lokalt. De externa transportererna kommer att ledas via den korta uppfartsvägen direkt från allmän väg 201. Inga närboende längs uppfartsvägen. Anläggningen kommer att avgränsas mot den egna uppfartsvägen med ett brett dike och en vägbom över bron/infarten.

Energi

Verksamhetens energibehov beräknas till 150 000 kWh el, 1 m³ diesel/eldningsolja och 1 200 ton fastbränsle.

Uppfödningstekniken innebär att golvvärme och temporär radiatorvärme används under den första känsliga perioden då slaktkycklingarna kräver en torr och varm ströbädd och en förhöjd inomhustemperatur. Behovet av tillskottsvärme är då stort även om stallet är byggt med väl värmeisolerade väggar och en tjock tilläggsisolering i innertaket.

Det sker för närvarande en snabb utveckling av tekniken för värmeåtervinning från frånluften i större stallar. Det har dock framkommit att det finns en del osäkerheter både om energieffekten, funktion i kallt klimat, underhållskostnader, och möjligheter att få investeringsstöd till värmeåtervinningsanläggningar. Därför kommer inget beslut om investeringar i utrustning för värmeåtervinning i det nya stallet att tas, i avvaktan på ytterligare erfarenheter.

Eldningsolja, kemikalier och avfall

Eldningsolja förvaras i en tank med volymen 1 alternativt 2 m³. Tanken placeras vid reservoljepannan som placeras i samma byggnad som biobränslepannan. Tanken ska ställas upp på invallat gjutet underlag och placeras inomhus. Aktuella skyddsåtgärder omfattar, utöver de allmänna hanteringsreglerna, besiktning av tanken för eldningsolja enligt gällande föreskrifter.

Kemiska medel kommer att användas vid stallrengöring och desinfektion och kommer uppgå till cirka 100 l per år. Aktuella medel kommer att förvaras i ett särskilt inrett och låsbart förråd.

Farligt avfall förvaras i särskilda utrymmen i avvaktan på borttransport.

Dödligheten för slaktkyckling uppgår till cirka 2,5 %. Dödligheten är som regel störst under den inledande uppfödningstiden. Den totala mängden döda kycklingar uppgår till cirka 25 ton per år. Döda djur kommer att brännas i egen biobränsleanläggning enligt tillstånd som kommer att sökas från Jordbruksverket.

Yttranden

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen tillstyrker ansökan om tillstånd enligt den beskrivna lokaliseringen enligt alternativ 1, huvudalternativet, och anser att följande villkor bör meddelas för verksamheten.

Allmänt

1. Om inte annat följer av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsak i enlighet med vad sökanden har angett i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i ärendet.
2. Hantering av foder och gödsel ska ske på ett sådant sätt att läckage och spill till omgivningen förebyggs och begränsas. Eventuellt läckage och spill ska omedelbart tas omhand.

3. Uppkommer olägenheter av betydelse från flugor, lukt eller annan påverkan från verksamheten ska åtgärder omedelbart vidtas så att olägenheterna upphör.

Stallar

4. Utsläpp av ammoniak via ventilationsluften från slaktkycklingsanläggningen, får inte överstiga 40 gram per djurplats och kalenderår.

Mätningar av hur mycket ammoniak som avgår från anläggningen ska ske regelbundet och minst tre gånger om året. Det totala årsutsläppet av ammoniak ska beräknas utifrån uppmätta koncentrationer och fastställd luftomsättning i stallet om inte annan beräkningsmetod medges av tillsynsmyndigheten. En sammanställning av det totala årliga ammoniakutsläppet från anläggningen ska redovisas till tillsynsmyndigheten i den årliga miljörapporten.

5. Ventilationen från stallet ska utformas så att risken för lukt- och bullerstörningar vid närliggande bostadsfastigheter minimeras.

Lagring av stallgödsel och tvättvatten

6. Samtliga gödselvårdsanläggningar inklusive behållare för tvättvatten och förorenat dagvatten ska vara utformade så att det inte finns risk för förorening av yt- och grundvatten.
7. Tvättvatten som uppkommer vid rengöring av stallar samt förorenat dagvatten från utlastningsytor och andra hårdgjorda ytor i anslutning till anläggningen ska samlas upp i behållare och det ska finnas möjlighet att lagra vattnet i minst 10 månader.
8. Lagringsutrymme för fastgödsel från slaktkyckling ska vara försett med tak och väggar, så att gödseln skyddas mot nederbörd.
9. Lagring av stallgödsel i fält, så kallad stuka, får inte ske.

Spridning/ leverans av stallgödsel

10. Skriftliga avtal för mottagning av stallgödsel ska upprättas som motsvarar verksamhetens behov av spridningsareal. Om spridningsarealer faller bort ska produktionen anpassas till den areal som kvarstår, alternativt nya arealer säkerställas via skriftliga avtal eller överskott av stallgödsel säljas eller avyttras på annat sätt.
11. Tillståndsinnehavaren ska informera de parter där avtal om mottagning av stallgödsel har ingåtts, om följande:
 - De villkor som gäller för lagring av stallgödsel enligt detta tillstånd
 - Aktuella analysresultat för stallgödseln

Kemikalier och avfall

12. Kemiska produkter och farligt avfall ska hanteras så att spill och läckage förhindras. Förvaring av kemiska produkter och farligt avfall ska ske på ogenomsläpplig yta som är försedd med invallning eller annan konstruktion till skydd mot utsläpp samt i övrigt utformad så att nederbörd inte samlas. Vid lagring i tankar eller behållare ska uppsamlingsvolymen inom respektive invallning minst motsvara den största behållarens volym plus 10 % av övriga behållares volym. Tankar och cisterner ska vara försedda med skydd mot överfyllnad. Absorptionsmedel ska finnas lättillgängligt vid förvaringsplatsen.

13. Döda djur ska förvaras på ett betryggande sätt från smittspridnings- och luktsynpunkt innan förbränning.
14. Beslut om godkännande av verksamhetens förbränningsanläggning för förbränning av djurkroppar ska erhållas innan förbränningsanläggningen får tas i anspråk för detta ändamål. Beslutet ska redovisas till tillsynsmyndigheten.

Kontroll av verksamheten

15. Ett aktuellt kontrollprogram ska finnas för verksamheten och följas. Programmet ska, förutom att ge svar på hur kontroll ska ske av tillståndets villkor, även omfatta bland annat påverkan på vattenrecipienten samt ange hur verksamheten kontrolleras med avseende på mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod. Förslag till kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter det att detta tillstånd har tagits i anspråk.
16. Vart tredje år, med start verksamhetsåret 2017, ska en stallbalans med avseende på fosfor och kväve upprättas för verksamheten. Stallbalansen ska skickas till tillsynsmyndigheten i samband med den årliga miljörapporten.
17. Stallgödselns torrsbstanshalt (ts-halt) och innehåll av växtnäring (totalkväve, ammoniumkväve och fosfor) ska bestämmas genom analys minst en gång per år. Resultaten ska lämnas till tillsynsmyndigheten i samband med den årliga miljörapporten.
18. Rapportering ska ske till tillsynsmyndigheten över vilka som har tagit emot stallgödsel. Vidare ska det framgå vilken mängd och datum för leveranser av gödsel som varit aktuella vid varje enskilt tillfälle. Rapporten ska lämnas in tillsammans med den årliga miljörapporten.

Övrigt

19. Om djurhållningen upphör på fastigheten ska detta meddelas tillsynsmyndigheten i god tid. Om det finns behov får tillsynsmyndigheten efter anmälan föreskriva att en avvecklingsplan ges in.
20. Förändringar i stallgödselhanteringen ska anmälas i god tid innan till tillsynsmyndigheten.

Den med tillståndet avsedda verksamheten föreslås ska ha satts igång senast tre år efter det att beslutet har vunnit laga kraft.

Länsstyrelsen anser att miljökonsekvensbeskrivningen kan godkännas.

Planförhållanden och val av plats

Fastigheten Hageby 1:5 är belägen i en jordbruksbygd. Den nu aktuella delen av fastigheten består i dag av skogsmark. Platsen för lokalisering enligt huvudalternativet ligger mellan Mariestad och Moholm, närmare bestämt 11 km sydöst om Mariestad. Närmaste tätort är Moholm, 4,5 km öster om platsen. Det finns inga närboende inom 500 m radie från den aktuella platsen. Närmaste bostäder ligger på 600–800 m avstånd från platsen, i nordlig, nordostlig och sydostlig riktning.

Enligt samrådsredogörelsen lämnades informationsblad ut vid personligt besök hos närmast berörda grannar i maj 2016. Därutöver har övriga närboende och berörda meddelats via annons i Mariestads-Tidningen under samma tid. Länsstyrelsen bedömer mot denna bakgrund att ägarna till de bebyggda fastigheterna inom

1 000 m radie från den aktuella platsen har blivit informerade om planerna.

Enligt *huvudalternativet* i ansökan ska det nya stallet med tillhörande anläggningar, byggas på nuvarande skogsmark norr om och i nära anslutning till allmän väg 201, 4,5 km väster om Moholms tätort. Verksamhetsområdet kommer att täcka en yta av 2 hektar (ha). Stallbyggnaden kommer att placeras parallellt med väg 201. Avståndet från allmänna vägen till stallet blir cirka 100 m. Verksamhetsområdet kommer att omges av träridåer på norra, östra och södra sidan. På västra sidan kommer en in- och utfart för verksamhetsområdet att anläggas till befintlig mindre väg. Denna befintliga mindre väg ansluter i sin tur till väg 201. Stallbyggnaden kommer att bli 140 m lång och ha en nockhöjd på 7 m. Den tillkommande lagerhallen för fast stallgödsel och biobränsle blir 60 m lång med en nockhöjd på 10 m. Hallen placeras omedelbart sydost om stallet och parallellt med väg 201. I miljökonsekvensbeskrivningen framhålls bland annat att några av lokaliseringens fördelar är att det blir en mycket kort egen befintlig uppfartsväg från väg 201, inga närboende inom 500 m radie och expansionsmöjligheter norr om den nu planerade platsen. Nackdelar med etablering utanför befintliga gårdscentra är att det inte kan påräknas samverkansfördelar beträffande el, vatten, värme och tillsyn.

Alternativ lokalisering (2,3 km norr om Jula säteri) ligger i Mariestads kommun, 5 km sydöst om Mariestad, vilket innebär 6,5–7 km från huvudalternativet. En fördel med den alternativa lokaliseringen är att det skulle bli lättare att samordna och samverka kring el, vatten, värme och tillsyn med befintliga anläggningar. Nackdelar som nämns är flera närboende i området än vid huvudalternativet samt större behov av nya vägdragningar och ofördelaktig lokalisering ur smittskyddssynpunkt, mot bakgrund av den ekologiska slaktkycklinguppfödning som redan är etablerad i anslutning till platsen.

Verksamhetsområdet enligt huvudalternativet omfattas inte av detaljplan. Området ligger drygt 4 km från närmaste detaljplanelagda områden, Jula i nordväst respektive Moholm i sydost. Verksamheten kommer enligt planerna inte att förfoga över någon egen spridningsareal för den stallgödsel som kommer att produceras. Den planerade verksamheten är förenlig med kommunens översiktsplan. Det förekommer inga områdesskydd på eller i anslutning till den nu aktuella platsen.

Transporter

Då det är fråga om nyetablering av tillståndspliktig verksamhet på platsen är det oundvikligt att transportarbetet kopplat till verksamheten kommer att märkas. Bland annat när det gäller av- och påfart till verksamhetsområdet från allmän väg 201. Tunga transporter kräver ofta väl tilltagna start- och inbromsningssträckor. Den gemensamma av- och påfarten till verksamhetsområdet sker dock på en lång raksträcka av väg 201 med god sikt i både nordvästlig och sydostlig riktning, vilket är positivt från trafiksäkerhetssynpunkt.

Landskapsbild

Verksamheten innebär en nyetablering av större byggnader på en plats som hittills utgjort gränstrakt mellan åker och skog i jordbruksbygd. Länsstyrelsen anser att sökandenas beskrivning av att avsätta och upprätthålla träridåer runt delar av anläggningen är positivt för att få verksamheten att inte bli för framträdande i landskapet. Därutöver kan träridåerna bidra med en dämpande effekt på lukt och buller för närboende.

Utsläpp till luft

I den förhärskande vindriktningen, det vill säga i nordostlig riktning från verksamhetsområdet räknat, finns närmaste bostäder på 650 m avstånd. Cirka 200 m skog kommer att kvarstå i den riktningen efter avverkning av ytan för verksamhetsområdet. Mot bakgrund av det aktuella avståndet, bevarande av trädrida och erfarenhet från liknande anläggningar bedömer Länsstyrelsen att det kan komma att uppstå viss lukt från verksamheten, men att det inte är onormalt för vad som förekommer på landsbygd med liknande djurhållning. Om luktolägenheter av betydelse ändå skulle uppstå och som inte är tillfälliga, föreslår därför Länsstyrelsen ett villkor 3 för verksamheten. Villkoret innebär att om olägenheter av betydelse skulle uppstå av exempelvis lukt, ska verksamhetsutövaren omedelbart vidta åtgärder så att dessa olägenheter upphör.

Vatten

Sökandena har redovisat uppgifter om förväntad vattenförbrukning och dess bedömda påverkan på enskilda intressen. Bland annat framgår att vattenbehovet beräknas komma att uppgå till 3 000 m³ per år (8–9 m³ per dygn i medel) med ett maximalt uttag på cirka 20 m³ per dygn. Två nya djupborrade vattentäkter kommer att tas upp. Närmaste privata vattentäkt ligger på drygt 600 m avstånd från det planerade verksamhetsområdet och bedöms inte komma att påverkas av det nu planerade vattenuttaget, enligt ansökan.

Länsstyrelsen konstaterar att enligt Sveriges geologiska undersökning (SGU) är uttagsmöjligheten för grundvatten i urberg tämligen god, med mediankapacitet på 15–50 m³ per dygn. Länsstyrelsen bedömer mot bakgrund av ovanstående och med kunskaper om området i övrigt att kapaciteten för närboendes befintliga vattentäkter inte bör komma att påverkas negativt av den nu planerade verksamheten.

Miljö kvalitetsnorm för vatten

Sökandena har redovisat avvattningsdrag Ölebäcken som mynnar i Tidan, som i sin tur mynnar i Vänern. Ölebäcken och Tidan uppvisar måttlig ekologisk status, som fastställdes 2009. Vattenmyndigheten har bedömt att det i dagsläget finns skäl att fastställa miljö kvalitetsnormen till *god* ekologisk status med tidsfrist till 2021.

I miljökonsekvensbeskrivningen med kompletteringar redovisas åtgärder som ska vidtas i verksamheten för att inte påverka miljö kvalitetsnormen för vatten negativt. Där framgår bland annat följande åtgärder.

- Fytasberikat foder för att minska mängden fosfor i stallgödseln
- Stallgödseln hålls torr i stallet med hjälp av värmeförsel och vattennipplar för minimalt vattenspill
- Direkt transport av fastgödsel till det egna fastgödsellagret eller externa gödselmottagare efter utgödsling. Fastgödsellagret utformas som en lagerhall, vilken skyddar den torra gödseln mot uppfuktning
- Uppsamling av rengörings-/spolvatten från djurstallet samt förorenat dagvatten från stallets utlastningsplattor som leds till spol-/spillvattenbehållare

Sammanfattningsvis bedömer Länsstyrelsen, med hänsyn till kraven på en lämplig lokalisering, sökandenas åtaganden och då skyddsåtgärder kommer att föreskrivas, att det inte finns några hinder för tillstånd till verksamheten

Industriutsläppsförordningen

Länsstyrelsen bedömer att den motivering bolaget gett till varför en statusrapport inte behöver upprättas är tillräcklig.

Sökandena uppfyller i stort kraven i det vägledande referensdokumentet *IPPC, Reference Document on Best Available Techniques for Intensive Rearing of Poultry and Pigs (July 2003)*.

Motivering av villkor

Villkor 3

Generellt finns en risk för olägenheter från flugor och lukt vid den nu aktuella typen av djurhållning. Det kan inte uteslutas att även andra källor till olägenheter kan uppstå; exempelvis damm, vibrationer och buller från transporter, fläktar och maskiner och annat.

Villkor 4

Ett av de svenska miljö kvalitetsmålen är ”Ingen övergödning”. Övergödning orsakas bland annat av ammoniakavgång, där jordbrukets djurhållning svarar för huvuddelen av de svenska utsläppen. Den aktuella verksamhetens storlek gör att det är angeläget att begränsa utsläppen från anläggningen. Genom att använda bästa möjliga teknik kan ammoniakavgången minskas. Ammoniakutsläppen via ventilationsluften är i hög grad beroende av temperatur, utgödslingsintervall och ventilationsstyrning.

Villkor 7–9

Lagringsutrymme med tak och väggar förhindrar uppfuktning av den torra gödseln och minskar luftrörelser i gödsellagret. Genom att hålla fastgödsel från fjäderfå torr även under lagringsperioden, kan växtnäringläckage i form av ammoniakavgång samt lukt begränsas.

Lagring i stuka medför ökad risk för utlakning av växtnäring till marken och ammoniakavgång till luften. Lokalt under stukan kan höga koncentrationer av växtnäring ansamlas, vilket kan leda till utlakning via dräneringsvatten.

Villkor 15

När det gäller den del av kontrollprogrammet som omfattar kontroll av påverkan på vattenrecipienten kan medverkan i områdets samordnade recipientkontroll vara ett alternativ till enskild kontroll.

Villkor 19

Mot bakgrund av att den aktuella djurhållningen klassas som industriutsläppsverksamhet är det skäligt att tillsynsmyndigheten även ges möjlighet att föreskriva om en avvecklingsplan.

Villkoren i övrigt överensstämmer med vad som är brukligt vid djuranläggningar med liknande storlek och omgivning. Villkoren är föreslagna för att begränsa verksamhetens påverkan på omgivande bebyggelse och miljö. Länsstyrelsen bedömning är att övriga villkor är befogade i detta enskilda fall.

Miljö- och byggnadsnämnden för Töreboda kommun

Handlingarna i tillståndsansökan är grundläggande för möjligheterna att kunna bedriva en god tillsyn av den framtida anläggningen. Inte minst då villkor som ställs i samband med tillståndet gäller och inte kringgås av ev. föreläggande. Därför är det viktigt att handlingar i ansökan utgör en bra grund för tillståndsbeslutet.

Inkomna handlingar är svåra att överblicka. Svar eller kommentarer till Länsstyrelsens kompletteringsbegäran är kortfattade och lämnar en del i övrigt att önska i flera avseenden (se nedan). Kompletteringen är generellt svår att få grepp om och det är nödvändigt att läsa den parallellt med Länsstyrelsens kompletteringsbeslut. En komplett ansökan är offentlig handling och ska kunna läsas enkelt och fristående av allmänheten. Förvaltningen anser att kompletterande uppgifter och rättelser borde införas i ett och samma dokument. Korrigering av beteckning av bilagor vore också önskvärd. Därmed blir ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen tydligare.

I kompletteringen resoneras nollalternativet snarare ur ekonomisk synvinkel än ett miljöperspektiv. Tillståndsansökan ska främst utreda den eventuella miljöpåverkan som anläggningen har och ska bedömas därefter. En kort, icke-kvantifierad notering om att transporterna blir fler nämns under rubriken nollalternativ. Frågan är om läsaren därmed underförstått ska inse att nollalternativet innebär en större miljöpåverkan på det hela taget än övriga alternativ? En mer översiktlig jämförelse mellan "alternativ 1" och "alternativ 2" finns. Förslagsvis redovisas nollalternativet enligt samma form.

Dricksvattenbrunnen är enligt kartan placerad ganska nära ett gödselhus och kemikalieförvaringen. För att minska eventuell risk för förorening av dricksvattnet kanske gödselhus och kemikalieförvaring med fördel från driftsäkerhetssynpunkt kan placeras norr om den hårdgjorda ytan.

Vad beträffar kväveutsläpp till luften har sökanden resonerat att bra ventilation minskar ammoniakavgången. Förvaltningen vill påpeka att det inte är att likställa med miljöpåverkan (mot uteluften) vid ett sådant förfarande. En god genomströmning av luft medför också att jämviktsbalansen för ammoniak mellan gödsel och luft medför att kväveavgången blir större från anläggningen. En avvägning mot kycklingarnas välmående och tillväxt ligger naturligtvis som motvikt avseende luftflödet. Det hade varit intressant att fästa större vikt vid var det optimala luftflödet ligger och om det kan minska utsläppet (6 080 kg NH₃ per år). Ett resonemang mot BAT (bästa möjliga teknik) skulle kunna redovisas i sammanhanget.

Förslag till kontroll (19 kap. 5 § och 22 kap. 1 § punkt 5 miljöbalken) av verksamhet utelämnas praktiskt taget i handlingarna. Exempelvis skulle förslag till hur mätning/beräkning av kväveutsläpp från verksamhet i drift, kontroll av dricksvattenkvalitet, ventilationsdrift mm styrka ansökan. Förvaltningen i sin tillsynsroll skulle finna ett värde i att dessa uppgifter kan diskuteras i samband med tillståndsansökan.

Det framgår inte tydligt vad som avses med koordinaterna som inlämnats med kompletteringen. Vad anger ”58619474, 13954019”? Det är brukligt att ange vilket koordinatsystem som avses. Det är oklart huruvida koordinaterna är en utsläppspunkt, mittpunkt för en byggnad eller annat.

Av Jordbruksverkets beslut från den 25 maj 2015 (dnr 6.7.18-2674/15) rörande Vadsbo Biogas AB:s anläggning framgår i villkoren att endast naturgödsel från djur på fastigheten Mariestad Brodderud 3:11, Töreboda Moholm 1:3 och Töreboda Ljungås 1:5 får tas in om pastöriserad vassle används som substrat i rötprocessen. Därmed behöver nya förhållanden som råder, det vill säga tillägget av fastigheten Hageby 1:5 anmälas till Jordbruksverket.

Mats-Ola Persson, Björkåsen

Mats-Ola Persson har anfört i huvudsak följande.

Avsnitt 4.6 i miljökonsekvensbeskrivningen

Att området som vattentäkterna kommer att anläggas inom skulle vara känt för sin rika grundvattenförekomst får ses som ett påstående och saknar faktabaserad referens. Argumenten i ansökan för att transporter ska minimeras med olika åtgärder är inte hållbara. Fodertransporter samordnas vanligen genom en transportledare, vilket gör att transporter till mindre enheter också kan ses som effektiva. Det finns inget definierat närområde för inköp av foderspannmål och det går därmed inte att avgöra om det är fördelaktigt.

Avsnitt 6.1 i miljökonsekvensbeskrivningen

Gällande några av de påtalade argumenten för lokalisering enligt huvudalternativet (alternativ A), så kan vidare expansionsmöjligheter norr om det planerade stallet inte ses som en fördel i nuläget. Nya beräkningar och förutsättningar behöver ställas upp för att avgöra det. I andrahandsalternativet (alternativ B) ser man en utbyggnad intill befintliga stallar som ett minus på grund av smittskyddssynpunkt.

Avsnitt 6.3 i miljökonsekvensbeskrivningen

När det gäller påståendet att befintlig miljö inte kommer att påverkas i någon nämnvärd omfattning, så konstateras att lokalisering enligt huvudalternativet ligger inom en radie av 1 000 m från Vadsbo Mjolk. Detta får ses som två större produktionsanläggningar intill varandra. Ansökan saknar faktabaserade argument och beräkningar som kan visa på den lokala miljöpåverkan. Exempelvis en LCA-analys.

Avsnitt 9.2 i miljökonsekvensbeskrivningen

Avsnittets rubrik är *Transporternas hälso- och miljöeffekter*. Vad är definitionerna på närboende och närområde i detta fall? Kommer behovet av foderspannmål för verksamheten att vara ekologiskt producerad? Med krav på lämnings- och hämtningstider kan transportplanering leda till ökade miljöutsläpp, då optimering av transporter begränsas. Det går inte att ställa krav på lågbullrande lastbilar, då definition av dessa inte finns.

Avsnitt 11.1 i miljökonsekvensbeskrivningen

I avsnittet står att luft-/gasutsläppen vid mellanlagring av gödsel begränsas tack vare att gödsellagret är taktäckt. Frågan är om taktäckningen kan anses vara begränsare när det kommer till gasutsläpp i form av CO₂, N₂O och CH₄.

Avsnitt 11.4 i miljökonsekvensbeskrivningen

I avsnittet nämns att den torra slaktfågelgödseln kommer att lukta mindre än annan gödsel. Detta är ett påstående och faktabaserad referens saknas.

Avsnitt 12.3 i miljökonsekvensbeskrivningen

I avsnittet nämns att dagvatten från utlastningsplattorna kommer att ledas till huvudavlopp, som mynnar i Ölebäcken, på tider då utgödsling inte pågår. Innebär det att ett handhavandefel kan leda till att vatten från utlastningsplattorna går direkt ut i Ölebäcken under utgödsling?

Avsnitt 13.2 i miljökonsekvensbeskrivningen

På annan plats i ansökan framgår det att 2 hektar (ha) mark kommer att styckas av. Har sökandena kontroll över bullerdämpande skog? Används marken i skogsbruk antas att skogen kommer att avverkas och förnygras, varpå argumentet skog som bullerdämpande åtgärd brister? En bulkbil med påbyggnad i form av kompressor för att blåsa foder antas ha betydligt högre värde än 35 dB på 130 m avstånd, som anges som värde för fläktsystem. Värdet och vald teknik redovisas inte. Det framgår endast att det kan redovisas.

Bilaga 2b till miljökonsekvensbeskrivningen

Han är bosatt strax utanför en radie på 1 000 m från den tänkta byggplatsen enligt huvudalternativet (alternativ A), och han bedömer att det är därför som han inte informerats med ett separat utskick. Sökandena har sannolikt antagit att det inte kommer föreligga några problem med lukt eller buller utanför en radie om 1 000 m (i vissa fall nämns även 600 m). Ansökan är uppbyggd på påståenden som saknar referenser. I teknisk rapportering ska diskussionen styrkas med fakta, till exempel referenser, mätningar och så vidare. Ansökan behöver kompletteras på flertalet områden gällande detta.

Samrådsredogörelse

I samrådsredogörelsen menar man från sökandenas sida att produktionen kommer att ske i ett helt slutet kretslopp och därför inte kommer att orsaka några miljöstörningar. Han vill att detta utvecklas vidare, då djurstallet i sig inte kan ses som ett slutet kretslopp.

Harry Persson, Isakstorp

Harry Persson har till övervägande delen yttrat sig med samma synpunkter som Mats-Ola Persson ovan, med några undantag som återges nedan.

Avsnitt 6.3 i miljökonsekvensbeskrivningen

Han motsätter sig att en anläggning av den här storleken ska placeras inom området. Sannolikt kommer anläggningen att belasta miljön ytterligare. Den alternativa lokaliseringen (alternativ 2) bör vara ett bättre alternativ, då det är färre fastigheter som berörs. Befintliga anläggningar ligger i anslutning till sjön Ymsen, där lukten till stor del skulle hamna. Det finns även många andra samverksanfördelar.

Avsnitt 11.2–11.3 i miljökonsekvensbeskrivningen

Att takventilationens trummor mynnar 1 m över taket är inte en rimlig höjd, då det blir stor risk för lukt i närområdet. Vilka utsläpp blir det från fastbränslepannan vid förbränning av djurkadaver? Fakta saknas om vilka riktlinjer som gäller.

Beträffande informationen om att erfarenheterna från befintliga anläggningar visar på att lukten inte medför något större obehag samt att det inte finns närboende inom 600 m och risken för luktolägenheter är liten, saknas faktabaserat underlag i ansökningshandlingarna.

Bilaga 2b till miljökonsekvensbeskrivningen

Han har inte blivit informerad och anser att det är en brist då fastigheten ligger i vindriktningen för eventuella utsläpp av gaser (även om fastigheten ligger utanför 1 000-metersgränsen).

Ingela och Svante Gustavsson, Långåsen

De motsätter sig en etablering av kycklingproduktion på fastigheten Hageby 1:5. De är mycket oroliga för lukt från stall och värmeanläggning. Det finns sex fastigheter i närområdet som kommer att beröras samt femton hushåll i Säckestads samhälle som sannolikt kommer att beröras. Den omgivande skogen är för liten för att begränsa lukten.

De är också oroliga för sina egna vattentäkter vid anläggande av nya täkter vid den planerade anläggningen. Dessa måste utredas och tillstånd för vattenverksamhet beaktas. Slutligen anser de att den alternativa lokaliseringen, alternativ 2, är ett bättre alternativ då färre fastigheter berörs och lukten kommer att hamna över sjön Ymsen.

Barbro och Lars Adolfsson, Almaretorp

De vill att det säkerställs att tillgången på grundvatten är tillräcklig med tanke på det stora uttag som redan görs vid Vadsbo Mjolk och att tankar redan nu finns på en vidare expansion av kycklingproduktionen. Det är i första hand deras fastighet Rölsa 2:10 som skulle kunna påverkas. Det är den fastighet som ligger närmast och har en djupborrad brunn.

De poängterar vikten av att eventuella luktproblem elimineras så långt det är möjligt, särskilt med tanke på ventilationsluft och att kadaver kommer att brännas i värmepannan. Vid sydvästlig vind, som är det vanligaste, ligger deras fastigheter Rölsa 2:10 och Almaretorp 2:1 rakt i vindriktningen.

Sökandenas bemötande av yttranden

Länsstyrelsens yttrande

Det finns inget att erinra mot Länsstyrelsens ställningstagande.

Miljö- och byggnadsnämndens yttrande

- *Ansökans skick.* Miljöprövningsdelegationen har tagit ställning till att ansökan efter tidigare komplettering varit komplett.
- *Ansökans läsbarhet.* Miljöprövningsdelegationen har godtagit ansökans utformning inklusive kompletteringar som underlag för beslut.
- *Nollalternativet.* Textutformningen ansluter till motsvarande formuleringar i liknande ansökningar.
- *Dricksvattenbrunnens placering.* Den föreslagna placeringen är inte låst och kan ändras.
- *Kväveutsläpp.* Textutformningen ansluter till motsvarande formuleringar i liknande ansökningar. Stallet kommer att byggas med golvvärme och invändiga cirkulationsfläktar som påskyndar upptorkningen av gödseln.
- *Förslag till kontroll.* Se Länsstyrelsens utförliga yttrande under avsnittet ”Kontroll av verksamheten”, punkt 15–18.
- *Koordinater.* Tidigare komplettering anger följande koordinater: Koordinater enligt SWEREF 99 TM N,E 6498137, 439181 (stallets mittpunkt).
- *Villkor biogasanläggning.* Aktuell anmälan kommer att göras vid behov.

Mats-Ola Perssons och Harry Perssons yttranden

Synpunkterna har lämnats av två boende cirka 1,5 km nordnordost om det planerade läget för det nya slaktkycklingsstallet. Synpunkterna gäller bland annat

- *bästa möjliga teknik.* Prövas av Länsstyrelsen.
- *lokalisering.* Det valda alternativet har vid samråd med Länsstyrelsen/kommunen befunnits vara det fördelaktigaste.
- *känslighet för befintlig miljö.* I stort sett samma formuleringar har använts och accepterats i liknande ansökningar.
- *transporter och buller.* Den valda lokaliseringen är mycket positiv från transport- och bullersynpunkt jämfört med liknande anläggningar.
- *dagvatten.* Den valda lösningen används vid andra nybyggda stallar och har inte vållat några problem (enkel ventil för avstängning av frånvattenledningen).
- *orienteringsplan.* Vid denna och alla andra liknande ansökningar har alltid grannar inom en radie på 1 000 m informerats.

Ingela och Svante Gustavssons samt Barbro och Lars Adolfssons yttranden

- *Avstånd till anläggningen.* Det planerade läget innebär att det inte finns några grannbostäder närmare än cirka 600 m, vilket är nästan unikt jämfört med andra anläggningar.
- *Övrigt.* Se bemötande av yttrande från Mats-Ola Persson och Harry Persson samt att Gustavssons bor cirka 900 m nordnordost om det planerade stallet. Motsvarande sträcka för Adolfssons är 1 400 m nordost.

Miljö- och byggnadsnämndens synpunkter på yttranden

Nämnden instämmer i huvudsak med Länsstyrelsens yttrande att huvudalternativet (alternativ 1) ska förordas framför övriga alternativ.

Nämnden konstaterar samtidigt att förvaltningen i ett tidigare skede påtalat behov av förtydliganden, vilket även framgått i synpunkter från privatpersoner som efterlyst utförligare svar på anläggningens miljöpåverkan. Samtidigt konstaterar nämnden att den i egenskap av tillsynsmyndighet har möjlighet att, med stöd av 26 kap. 21 § miljöbalken, efterfråga uppgifter som behövs för att bedriva tillsyn. Frågor om storleken på miljöpåverkan kan därför besvaras i efterhand om behov skulle uppstå. Emellertid behöver Miljöprövningsdelegationen redan inför beslut om tillstånd ha en så fullständig information som möjligt, beträffande graden av den miljöpåverkan anläggningen kan komma att ha. Miljöprövningsdelegationen behöver bedöma om kunskapskravet (2 kap. 2 § miljöbalken) uppfylls i ansökningshandlingarna.

Mats-Ola Perssons synpunkter på yttranden

Länsstyrelsens yttrande

Han önskar att olägenheter av betydelse definieras på ett mer tydligt sätt. Mätningar i form av olfaktometri enligt SS-EN 13725 eller gasanalys kan användas när det gäller lukt. En spridningsberäkning av lukten bör upprättas. Buller kan likväl mätas. Motiveringen är att tydligare villkor skyddar närboende samt att mätbara parameterar med gränsvärden styr teknikval.

Miljöprövningsdelegationens bedömning

Brister i ansökningshandlingarna

Beträffande synpunkterna som framförts på brister i ansökningshandlingarna har Miljöprövningsdelegationen gjort en liknande bedömning som Miljö- och byggnadsnämnden. Efter två separata kompletteringsförelägganden bedöms ändå att underlaget som är tillgängligt i handlingarna är tillräckligt för att pröva den planerade verksamheten och formulera villkor för verksamheten i ett tillstånd.

Miljökonsekvensbeskrivning

Sökandena har genomfört samråd och upprättat en miljökonsekvensbeskrivning enligt bestämmelserna i 6 kap. miljöbalken och förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar. Harry Persson har påtalat att det är en brist i samrådet att han inte har blivit informerad, även om hans fastighet ligger utanför

1 000-metersradien från lokaliseringen. Enligt samrådsredogörelsen har dock informationsblad delats ut personligen till närboende och annons varit införd i lokaltidningen Mariestads-Tidningen för information till en vidare krets. Ingen ska ha hört av sig med anledning av samrådsinformationen. Miljöprövningsdelegationen bedömer att samrådet därmed har genomförts på ett godtagbart sätt.

Efter gjorda kompletteringar uppfyller miljökonsekvensbeskrivningen kraven och kan godkännas enligt 6 kap. 9 § miljöbalken.

Tillåtlighet

Miljöprövningsdelegationen delar i allt väsentligt Länsstyrelsens bedömning vad gäller verksamhetens tillåtlighet och förslag till villkor. Länsstyrelsens förslag till reglering av tillståndets omfattning och villkor i stort, är rimliga utifrån verksamhetens beräknade miljöpåverkan. Verksamheten är i övrigt förenlig med gällande kommunala planer och bedöms kunna bedrivas utan att oacceptabel störning uppkommer för närboende eller på omgivande natur- och kulturvärden. Verksamheten bedöms inte heller innebära någon uppenbar risk för negativ påverkan på vattenkvaliteten i nedströms liggande vattenförekomster.

Miljöprövningsdelegationen gör därutöver följande tillägg med anledning av inkomna yttranden i ärendet.

Lokalisering

Bland inkomna synpunkter framhålls att den alternativa lokaliseringen (alternativ 2) skulle vara ett bättre alternativ än huvudalternativet, då bland annat färre fastigheter skulle beröras. Miljöprövningsdelegationen konstaterar dock att det är minst lika många omgivande bostadsfastigheter inom en radie på 1 000 m i alternativ 2 som i huvudalternativet. Inom 500 m radie från det planerade stallet finns dessutom tre närboende i alternativ 2, med den närmaste på ett avstånd på drygt 250 m. I huvudalternativet finns däremot ingen närboende inom 500 m radie. I alternativ 2 skulle också konsekvenserna bli att påverkan från den planerade verksamheten samverkar med konsekvenserna av den redan pågående verksamheten på platsen, det vill säga uppfödningen av ekologisk slaktkycklinguppfödning.

Transporter

I några inkomna yttranden har möjligheterna att minimera transporterens omfattning ifrågasatts. Miljöprövningsdelegationen konstaterar att anslutningen till allmän väg 201 är kort och passerar ingen närboende. De externa tunga transporter beräknas uppgå till cirka 300 stycken per år, motsvarande en tung transport per dygn. Det får bedömas att detta transporttillskott i området har begränsad påverkan.

Lukt

Viss lukt från djurhållning på landsbygden förekommer och får godtas i viss omfattning. Lukt är till stor del subjektivt och upplevs olika av olika personer. Miljöprövningsdelegationen bedömer utifrån förutsättningarna i detta ärende (omfattning, avstånd till närboende, andra djuranläggningar i närområdet, terräng och förhärskande vindriktning) att verksamheten kan tillåtas och att huvudalternativets lokalisering är bättre än alternativ 2, som skulle hamna betydligt närmare närboende avståndsmässigt sett. Delegationen slår dessutom fast Länsstyrelsens föreslagna villkor 3 som ett tydligt krav för verksamheten om exempelvis normal lukt från verksamheten skulle övergå i olägenheter. Samtidigt

är det ett verktyg för tillsynsmyndigheten att hänvisa till om olägenhet konstateras. Samma resonemang kan användas när det gäller eventuella olägenheter från buller.

I en av de närboendes synpunkter framfördes att olfaktometri eller annan gasanalys kan användas för att bedöma lukt och definiera nivåer för när olägenheter uppstår. Miljöprövningsdelegationen bedömer att även detta är verktyg som tillsynsmyndigheten kan välja att utnyttja inom ramen för sin tillsyn först då eventuellt behov uppstår. Det finns dock inte skäl att fastställa detta i villkor för verksamheten.

Vattenförsörjning

När det gäller uttaget av vatten gör Miljöprövningsdelegationen samma bedömning som Länsstyrelsen gör i sitt yttrande. Mot bakgrund av bedömd uttagskapacitet på platsen, verksamhetens beräknade uttagsbehov och avstånd till närboendes vattentäkter, torde det planerade vattenuttaget inte komma att påverka kapaciteten i närboendes befintliga vattentäkter negativt. Enligt delegationens uppfattning krävs det därför inte tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken, för den planerade verksamheten.

Pannanläggning

För förbränning av djurkadaver från verksamheten i den planerade pannanläggningen krävs godkännande, som meddelas separat av Jordbruksverket efter utredning av bland annat anläggningens förbränningstemperatur. Detta har sin bakgrund i förordning (EG) nr 1069/2009. Anmälan ska göras till och beslut ska erhållas från Jordbruksverket innan förbränningsanläggningen får tas i anspråk för detta ändamål.

Bland synpunkter från närboende finns oro för vilka utsläpp som sker vid förbränning av djurkadaver. I ett godkännande ingår att inbesiktning av anläggningen gjorts, vilket bland annat inbegriper att tillräcklig hög förbränningstemperatur ska uppnås och att hanteringen av kadaver bedömts uppfylla ett gott smittskydd.

Förbränningsanläggningens effekt kommer inte att överstiga 500 kW och den är därmed inte anmälnings- eller tillståndspliktig enligt miljöprövningsförordningen. Någon ytterligare reglering – utöver Jordbruksverkets godkännande – bedöms inte behövas i det här fallet. Därför fastställer inte Miljöprövningsdelegationen något ytterligare villkor angående utsläpp från förbränningsanläggningen i detta tillstånd. Då kravet på besiktning och godkännande redan är reglerat i lagstiftning, väljer delegationen att begränsa det av Länsstyrelsen föreslagna villkoret till att endast omfatta kravet på att meddela tillsynsmyndigheten om godkännande.

Kunskapskravet enligt miljöbalken

Miljö- och byggnadsnämnden har föreslagit att Miljöprövningsdelegationen bedömer om sökandena uppfyller kunskapskravet enligt miljöbalken. Delegationen gör alltid en bedömning av om miljöbalkens hänsynsregler uppfylls vid tillståndsprövningar. Den nu aktuella prövningen är inget undantag. Med utgångspunkt i 2 kap. 2 § miljöbalken, att *alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet*, gör delegationen följande bedömning.

Sökandena är sedan tidigare verksamma inom lantbrukets djurhållning. Inom familjen Samuelsson bedrivs sedan en tid även slaktkycklinguppfödning i anslutning till den alternativa lokaliseringen för den nu planerade verksamheten.

Mot bakgrund av att det därutöver inte framkommit några skäl under tillståndsprovningen att ifrågasätta sökandenas förutsättningar att bedriva den nu planerade verksamheten på ett sätt som uppfyller 2 kap. 2 § miljöbalken, är kunskapskravet uppfyllt.

Sammanfattningsvis uppfyller verksamheten de krav som ställs i miljöbalken på lämplig lokalisering, och att tillstånd därmed kan lämnas i enlighet med ansökan.

Igångsättningstid

Sökandena har inte yrkat något avseende igångsättningstid. Miljöprövningsdelegationen bedömer att planen är att ta tillståndet i anspråk och att starta verksamheten så snart som möjligt. Därför ska verksamheten ha satts igång inom tre år från det att beslutet har vunnit laga kraft.

Industriutsläppsförordningen

Enligt 22 kap. 1 § första stycket 7 miljöbalken ska en tillståndsansökan för en industriutsläppsverksamhet innehålla en statusrapport när detta krävs enligt bestämmelserna i industriutsläppsförordningen. Miljöprövningsförordningen bedömer efter granskning av ansökningshandlingarna och annat som framkommit i ärendet att någon statusrapport inte behövs i detta ärende.

Under handläggningen av ärendet har BAT-slutsatser fastställts för intensiv uppfödning av fjäderfä eller gris genom EU-kommissionens beslut den 15 februari 2017 (2017/302/EU). Eftersom BAT-slutsatserna har beslutats efter det att ansökan har kungjorts har slutsatserna inte utgjort referens i den aktuella provningen, men kraven i BAT-slutsatserna ska vara uppfyllda inom fyra år efter att de har publicerats, det vill säga den 21 februari 2021.

Sammanfattande bedömning

Miljöprövningsdelegationen anser, mot bakgrund av miljöbalkens mål i 1 kap. 1 § och de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap., att de av sökandena gjorda åtagandena och de villkor som finns i detta beslut utgör tillräckliga försiktighetsmått för att tillstånd ska kunna lämnas för verksamheten.

Information

Detta tillstånd befriar inte verksamhetsutövaren från skyldigheten att iaktta vad som gäller enligt andra bestämmelser för den anläggning eller verksamhet som tillståndet avser.

Miljöprövningsdelegationens provning av verksamheten omfattar endast bestämmelserna i 9 kap. miljöbalken och omfattar inte åtgärder som kräver tillstånd eller anmälan för vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken. Sprängning, grävning eller vatten- och rörläggning inom vattenområden är exempel på åtgärder som är vattenverksamhet. Detta tillstånd omfattar heller inte provning enligt kulturmiljölagen (1988:950).

Ändrade ägarförhållanden ska, enligt 32 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, snarast möjligt meddelas tillsynsmyndigheten av den nya verksamhetsutövaren.

Bestämmelserna i 12 kap. miljöbalken om miljöhänsyn i jordbruket samt förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket ska särskilt beaktas. Av djurskyddslagen (1988:534) och djurskyddsförordningen (1988:539) framgår bland annat att stallar och anläggningar ska förprövas innan åtgärden påbörjas. Av Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2010:15/Saknr L 100) för djurhållning m.m. framgår vilka regler som gäller för djurtäthet.

Vidare ska beaktas

- Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG nr 1069/2009) om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel
- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2006:84) om befattning med animaliska biprodukter och införsel av andra produkter, utom livsmedel som kan sprida smittsamma sjukdomar till djur.

Alla som bedriver eller har bedrivit en miljöfarlig verksamhet har ansvar för efterbehandling av mark- och vattenområden samt byggnader och anläggningar som är förorenade. Den som äger eller brukar en fastighet ska genast underrätta tillsynsmyndigheten om det upptäcks en förorening som kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Detta framgår av 10 kap. miljöbalken.

Detta beslut har fattats av Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Västra Götalands län. I beslutet har deltagit Anders Hjalmarsson, ordförande, och Birgitta Alexandersson, miljöszakunnig. Ärendet har beretts av Stig Karlsson, miljöhandläggare.

Anders Hjalmarsson

Birgitta Alexandersson

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför underskrifter

Så här överklagar du Miljöprövningsdelegationens beslut

Miljöprövningsdelegationens beslut kan överklagas hos Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt. **Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Länsstyrelsen.** Länsstyrelsens e-postadress är vastragotaland@lansstyrelsen.se. Skickar du med vanlig post är adressen Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 403 40 Göteborg.

Har överklagandet kommit in i rätt tid överlämnar Länsstyrelsen överklagandet och handlingarna till mark- och miljödomstolen.

Överklagandet ska ha kommit in till Länsstyrelsen **senast den 28 juni 2017.**

Överklagandet ska vara skriftligt. I skrivelsen ska du ange

- ditt namn, adress, telefonnummer och eventuell e-postadress,
- vilket beslut du överklagar, till exempel genom att ange beslutsdatum och ärendets diarienummer, samt
- hur du anser att Miljöprövningsdelegationens beslut ska ändras och varför det ska ändras.

Bilagor:

1. Karta över verksamhetsområdet, orienteringsplan
2. Situationsplan

Sändlista:

Externt

- Naturvårdverket, registrator@naturvardsverket.se
- Havs- och vattenmyndigheten, havochvatten@havochvatten.se
- Länsstyrelsen/Enheten för miljötillsyn, miljoskydd.vastragotaland@lansstyrelsen.se
- Miljö- och byggnadsnämnden, mbn@mariestad.se
- Jordbruksverket, jordbruksverket@jordbruksverket.se
- Trafikverket, trafikverket@trafikverket.se
- Räddningstjänsten Östra Skaraborg, raddningstjansten@rtos.se
- Mats-Ola Persson, Säckestad Björkåsen 78, 549 92 Moholm (papperskopia)
- Ingela och Svante Gustavsson, Säckestad Långåsen 84, 549 92 Moholm (papperskopia)
- Barbro och Lars Adolfsson, Säckestad Almaretorp 80, 549 92 Moholm (papperskopia)
- Harry Persson, Säckestad Isakstorp 76, 549 92 Moholm (papperskopia)

Internt

- Anders Hjalmarsson
- Birgitta Alexandersson
- Stig Karlsson
- Monica Lind
- Elisabeth Lindqvist

